

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 2.12.2011
COM(2011) 849 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И ДО
КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Състояние на „Съюза за иновации“, 2011 г.

1. Нужда от иновации

„Съюзът за иновации“¹, водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“, представлява цялостна стратегия, изградена около 34 конкретни ангажимента в областта на иновациите. Ръководен от по-широко понятие за иновации, включващо частния, публичния и третия² сектори, той има за цел да гарантира, че новаторските идеи могат да бъдат превърнати в нови продукти и услуги, които създават растеж и работни места.

През първата си година „Съюзът за иновации“ се сблъска с нова фаза на икономическата и финансова криза. В различните сектори на икономиката възстановяването е застрашено, а общественото доверие се е влошило. Натискът за съкращаване на инвестициите в бъдещи източници на икономически растеж е огромен.

В същото време икономическата мощ все по-бързо се измества от запад на изток. Както европейският индекс за иновации в публичния сектор, така и докладът за конкурентоспособност на „Съюза за иновации“³ подчертават факта, че европейските постижения в областта на научноизследователската дейност и иновациите са намалели през последните години, което води до увеличаване на вече значителното изоставане спрямо САЩ и Япония. Освен това, Китай, Индия и Бразилия са започнали бързо да настигат ЕС, като подобряват постиженията си по-бързо от Съюза съответно със 7 %, 3 % и 1 % годишно за последните пет години.

Този доклад ще докаже и покаже, че:

- иновациите са най-доброто средство за възстановяване на европейската икономика и справяне с предизвикателствата пред обществото в световната икономика. В сравнение с предходната година нуждата от иновации придоби още по-голямо значение и срочност за постигането на целите на „Съюза за иновации“;
- бе дадено внушително начало на „Съюза за иновации“ със силната подкрепа на Европейския парламент⁴, Европейския съвет⁵ и Съвета по конкурентоспособност⁶;
- бе постигнат добър напредък като цяло при стартирането на 34 ангажимента на „Съюза за иновации“. След пространни дебати със

¹ Водеща инициатива на „Европа 2020“ — „Съюз за иновации“ SEC(2010) 1161.

² Третият сектор включва широк кръг от организации между пазара и държавата.

³ „Индекс на Съюза за иновации“ за 2010 г. — www.proinno-europe.eu; доклад за конкурентоспособността на Съюза за иновации за 2011 г. — http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?section=competitiveness-report&year=2011; Също така анализ на резултатите по отношение на конкурентоспособността по държави-членки показва, че много от тях би трябвало да увеличат усилията си в областта на иновациите: SEC(2011) 1187.

⁴ Резолюция на ЕП 2010/2245 INI, 27.4.2011 г.

⁵ Заключение, 4.2.2011 г.

⁶ Заключение на Съвета по конкурентоспособност, 26.11.2010 г.

заинтересованите страни бяха внесени за обсъждане законодателните предложения съгласно плана и бяха започнати и изпитани пилотните действия⁷.

- Предложението на Комисията е да се увеличат инвестициите за научноизследователска дейност, иновации и образование в подкрепа на програмата на ЕС за растежа. Предложението „Хоризонт 2020“ въвежда в действие много от ангажиментите на „Съюза за иновации“.
- налице са добри постижения при въвеждането на условия за по-гладък път на идеите до пазара. По-специално, Комисията вече е представила за обсъждане законодателни предложения за защита посредством единен патент и за модернизирване на разработването на стандарти.
- Комисията е упълномощена да предложи мерки за създаване на Европейското научноизследователско пространство до 2014 г. Бе проведена обществена консултация с цел изготвяне до средата на 2012 г. на предложение за рамка на Европейското научноизследователско пространство, която би създала високоефективна и цялостна научноизследователска система в Европа.
- Предизвикателството към следващия етап на изпълнение ще бъде всички участници да поемат колективна отговорност за прилагане на „Съюза за иновации“, да приемат предложенията, внесени от Комисията, и да преобразуват твърдите политически ангажименти в действие както на национално, така и на европейско равнище.

Настоящият доклад обхваща действията по ключовите политики на 2011 г. Кратък обзор на актуалното състояние на всички 34 ангажимента на „Съюза за иновации“ е предоставен в приложението, като повече информация може да се намери в системата за информация и проследяване (I3S) на интернет адрес: <http://i3s.ec.europa.eu/home.html>.

Обзорът е направен в контекста на другите водещи инициативи на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и на Акта за единния пазар, приет през април 2011 г.⁸. Всички те са свързани помежду си и взаимно се подсилват.

2. ОСИГУРЯВАНЕ НА РАСТЕЖ И РАБОТНИ МЕСТА ЧРЕЗ ИНОВАЦИИ

2.1. Европа — по-устойчива на кризата

Предизвикателствата, пред които сме изправени по отношение на устойчивостта на публичните финанси, икономическите дисбаланси и

⁷ Например, обществени консултации относно бъдещото финансиране на научноизследователската дейност и иновации в ЕС, Европейското научноизследователско пространство, модернизирането на политиките по възлагане на обществените поръчки и други.

⁸ Съобщение: „Акт за единния пазар. Дванадесет лоста за насърчаване на растежа и укрепване на доверието“, COM(2011) 206 окончателен.

реформите за повишаване на растежа, обуславят дневния ред на политиките на ЕС⁹.

Налице са признаци, че силен бюджетен ангажимент към образованието, научните изследвания и иновациите, тоест разумна фискална консолидация¹⁰, комбинирана с бизнес среда, отворена към иновациите, е изключително ефективен начин за извеждане на Европа от кризата.

Забелязва се, че държавите-членки, традиционно инвестиращи повече в научноизследователска и развойна дейност и образование, се справиха по-добре с неотдавнашните икономически сътресения (вижте фигура 1). Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност и образование увеличават шансовете за смекчаване на отрицателното въздействие на кризата, като същевременно предлагат инструменти за по-бързо излизане от кризата при възстановяване.

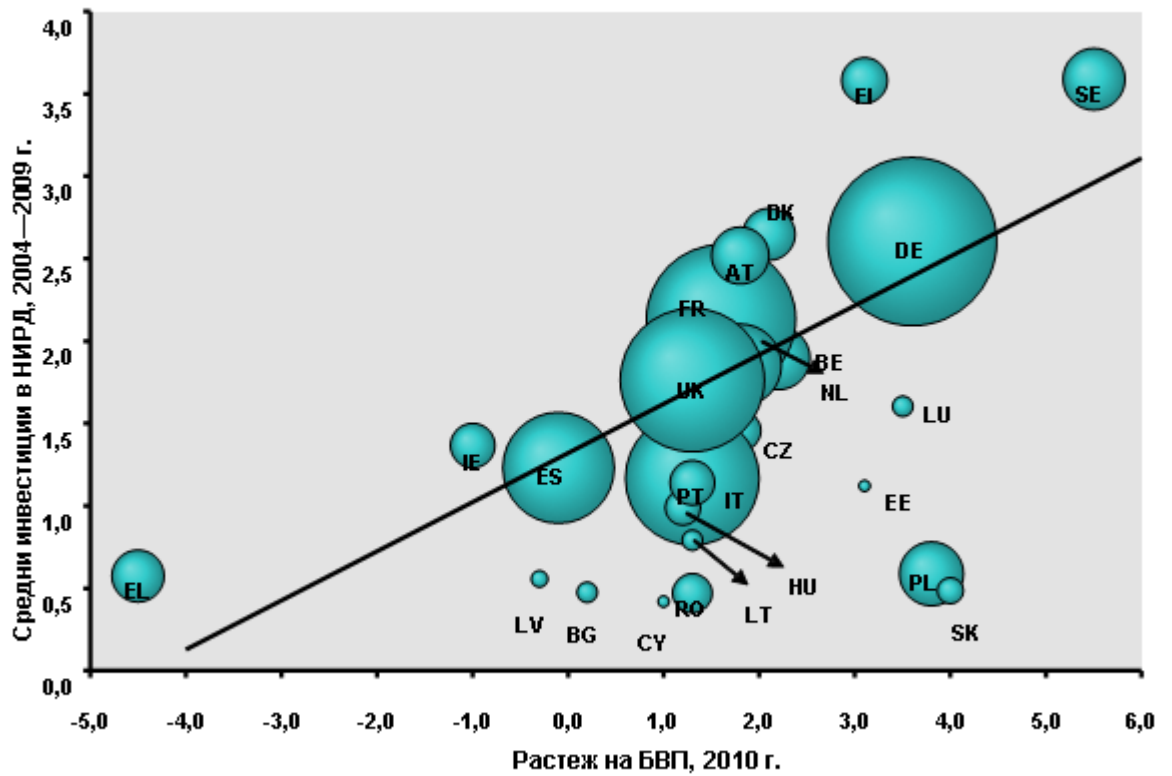
Въпреки това целта на възстановяване на растежа и подобряване на благосъстоянието на европейските граждани изисква комбиниран набор от политики, влияещи върху общите рамкови условия за иновации и доброто функциониране на продуктовите пазари. Съществуват признаци, че по-добрите рамкови условия са свързани с по-бързото възстановяване (виж фигура 3) и по-високия икономически растеж в дългосрочен план¹¹.

⁹ Жозе Мануел Барозу, „Състоянието на Съюза“, 28 септември 2011 г.

¹⁰ Разумна фискална консолидация означава защитни и подсилващи инвестиции в източниците на бъдещ растеж и определяне на разходите за научни изследвания, иновации и образование като разходи, благоприятстващи растежа.

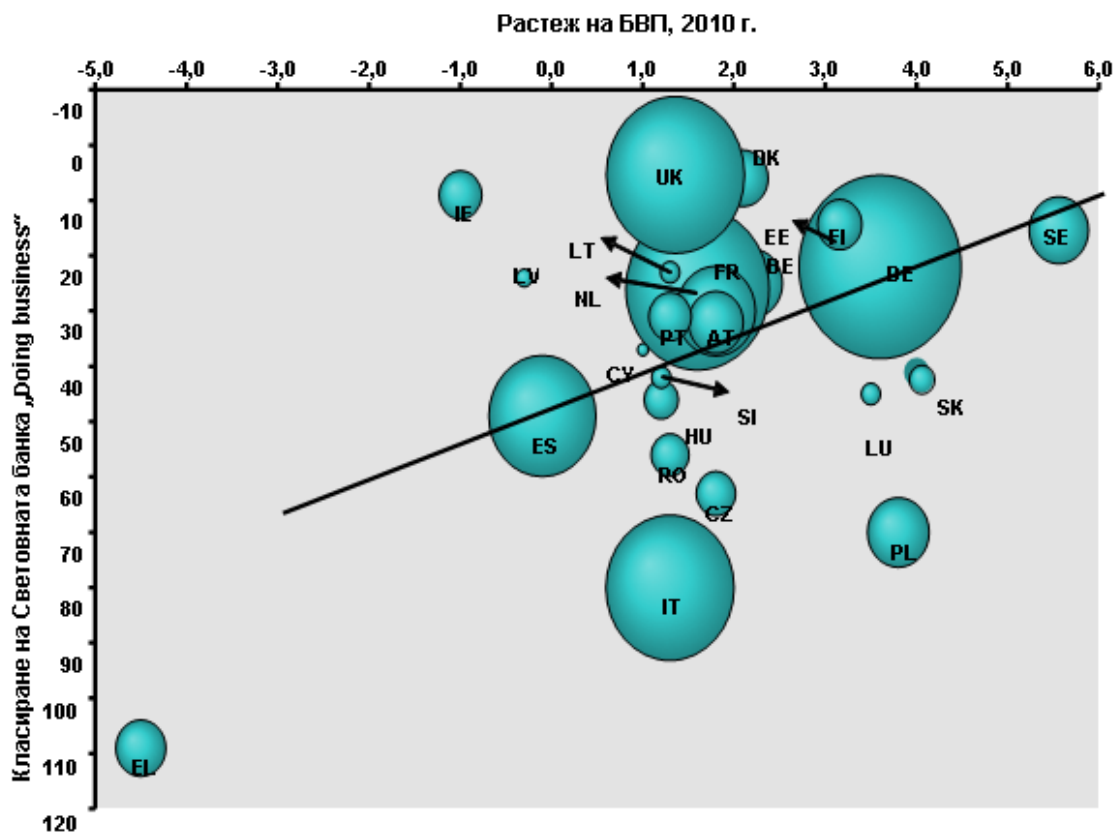
¹¹ Линеината интерполация показва корелацията между променливите във фигурите. Коефициентите на статистически значимата корелация са: 0,66 за научноизследователска и развойна дейност — БВП и 0,39 за бизнес среда. Размерът на балона показва размера на икономиката (като дял от БВП на ЕС). Данните на Евростат са взети от „Показатели в научно-техническата област“. Рамкови условия се измерват с йерархичното класиране съгласно доклада на Световната банка, озаглавен „Doing Business“. Предвид относителната стабилност на научноизследователската и развойна дейност като представителна основа за предходни инвестиции се използва 5-годишна средна инвестиция, измерена като съотношения (към БВП). Фигури 1 и 2 предоставят доказателства, основани на взаимовръзка, докато всяка силна причинно-следствена оценка би изисквала по-задълбочен иконометричен анализ, основан на редица допълнителни икономически и институционални фактори (като например ефект на догонване).

Фигура 1. Инвестиции в научноизследователска и
развойна дейност (НИРД) и икономическо възстановяване

Забележка: 1) Малта и Словения не се виждат на графиката.

Фигура 2. Бизнес среда и икономическо възстановяване

Забележка: 1) България не се вижда на графиката.

Източник: изчисления на ГД „Научни изследвания и иновации“—СИЦ въз основа на данни от Евростат и Световната банка

2.2. Реформиране на националните системи за научноизследователска дейност и иновации

Държавите-членки бяха приканени да оценят сами системите и политиките си в областта на иновациите¹², като резултатите следва да се включат в стратегията „Европа 2020“.

Като цяло националните програми за реформи включват разнообразни мерки, което предоставя добра отправна точка за стимулиране на иновациите. Въпреки това на националните програми често им липсва амбиция и специфичност, както отчете Комисията в политическите си насоки, изработени във връзка с първия „Европейски семестър“. Необходими са допълнителни усилия за постигане на целта от 3% за научноизследователска и развойна дейност в ЕС и държавите-членки следва да положат повече усилия за защита и приоритизиране на разходите както за научни изследвания и образование, така и за ключовите инфраструктури за поддържане на бъдещ растеж¹³.

¹² Ангажимент № 33 на „Съюза за иновации“.

¹³ Съобщение: „Приключване на първия европейски семестър за координация на икономическата политика“, COM(2011) 400 окончателен.

От обявените реформи по отношение на научните изследвания и иновациите могат да се отбележат няколко тенденции (следват няколко примера, без списъкът да е изчерпателен):

(1) Повечето държави-членки са в процес на подобряване на управленските си структури и стратегическите си насоки за научни изследвания и иновации, което често се придружава от постепенното обединяване на тези две области и повишено насочване на публичното финансиране върху избрани области. На този етап обаче много малко държави считат предизвикателствата пред обществото за основен свой приоритет.

- Германия е актуализирала стратегията си до 2020 г. в областта на високите технологии за насърчаване на търсенето на научни изследвания и иновации със засилен акцент върху предизвикателствата пред обществото;
- Испания е предприела всестранен подход за реформиране на политиката си в областта на научните изследвания и иновациите чрез нов закон за науката, технологиите и иновациите и неотдашната Национална стратегия в областта на иновациите;
- Словакия е назначила върховен представител на правителството за икономика, основана на знанието и е създадала две агенции за прилагане на мерки в областта на научните изследвания и иновациите.

(2) Повечето държави-членки са поели ангажимент за подобряване на рамковите условия или финансовата подкрепа за научни изследвания и иновации, по-специално чрез данъчни стимули за научноизследователска и развойна дейност и различни форми на подкрепа за иновативни МСП, включително рисково инвестиране. Нарастващ брой държави-членки обръщат внимание на инструменти на политиката в областта на иновациите, свързани с търсенето, по-специално възлагането на обществени поръчки¹⁴. Досега само няколко държави използват подход, който цели да съчетае инструментите по отношение на търсенето и предлагането.

- Белгия е увеличила данъчните кредити за научни изследвания и иновации и планира да предложи стимули за създаването и развитието на нови дружества, основани на науката, като подразделения на големи предприятия или съпътстващи дейности на научноизследователски организации;
- Дания е включила аспекти, свързани с търсенето, в програми, подкрепящи публично-частното сътрудничество. Тя е създадала Фонд за бизнес иновации, който подкрепя възможностите за бизнес в областите на „зеления“ растеж и повишаването на благосъстоянието;

¹⁴ За повече информация относно тенденциите в политиките в областта на иновациите от гледна точка на търсенето виж публикувания неотдавна доклад: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=7011

- Полша е въвела мерки за обучение, насочени към 500 възложители на обществени поръчки, 1500 представители на МСП и 1000 организации за бизнес-посредничество с цел засилване използването на обществените поръчки за иновационни продукти и услуги.

За по-добро проучване на възможностите за синергия (взаимодействие, при което ефектът се умножава) и обединяването на рискове и ресурси следва да се вземе под внимание координацията с инициативи на равнище ЕС.

- (3) По отношение на бюджетите, предоставени за научноизследователска и развойна дейност, само ограничен брой държави-членки, сред които Дания, Франция, Германия и Швеция, са стартирали нови инициативи за финансиране, докато други, като Словения, заделят значителен дял от структурните фондове за научни изследвания и иновации. Изглежда, че държавите, които са се ангажирали да увеличат финансирането за научноизследователска и развойна дейност, са също тези, които разглеждат най-широк спектър от мерки за повишаване на растежа в съответствие с областите на действие на „Съюза за иновации“ и показват най-успешна реализация на иновациите.

- Франция инвестира 24 млрд. EUR допълнително за периода 2009—2014 г. в областта на висшето образование и научноизследователската дейност (инициативата „Investissements d'Avenir“);
- Германия се е ангажирала да увеличи публичните бюджети за научни изследвания и образование до 12 млрд. EUR за периода 2010—2013 г.;
- Словения увеличава бюджета си за научноизследователска и развойна дейност чрез разпределяне на структурни фондове към научноизследователска и развойна дейност и иновации.

Неотдавнашно проучване¹⁵ върху публичните разходи за научноизследователска и развойна дейност посочва, че амбициозни политически ангажименти по отношение на разходите за научноизследователска и развойна дейност се поемат от скромните новатори като Румъния, България и Латвия и умерените такива като Унгария, Полша и Словакия. Обратно, голяма част от привържениците на иновациите¹⁶ и умерените новатори¹⁷ наскоро са започнали да намаляват усилията си или възнамеряват да го направят.

Очевидно съществува риск от задълбочаване на разделението между държавите-членки в областта на иновациите. Важно е скромните новатори да поддържат доскорошните си положителни ангажименти, а умерените такива да се призоват да не намаляват повече инвестициите си в научноизследователска и развойна дейност, а да започнат да планират как да възстановят изгубения си

¹⁵ Комитет за европейското научноизследователско пространство (ERAC), 2011 г., въпросник относно инвестициите и мерките за научноизследователска и развойна дейност, предприети от държавите-членки на ЕС и асоциираните държави.

¹⁶ Австрия, Естония, Ирландия, Люксембург, Нидерландия, Словения, Обединеното кралство.

¹⁷ Гърция, Италия, Португалия, Испания.

импулс. Само по този начин Европа може да изпълни амбициозните си цели в тази област.

2.3. Повече и по-добро финансиране на научни изследвания и иновации от страна на ЕС

„Съюзът за иновации“ се стреми да осигури съответстващо на предизвикателствата, рационализирано и опростено финансиране от страна на ЕС на научноизследователската дейност и иновациите. В своето предложение за бюджет за стратегията „Европа 2020“¹⁸ Комисията предвижда съществено преориентиране на бъдещия бюджет на ЕС към научните изследвания и иновациите, обединявайки текущите програми за научни изследвания и иновации в обща стратегическа рамка „Хоризонт 2020“ за финансиране на целия иновационен цикъл¹⁹. Много от ангажиментите на „Съюза за иновации“ са въведени в действие чрез „Хоризонт 2020“, а именно: повече внимание към предизвикателствата пред обществото, засилен подход към малките и средните предприятия и по-голяма подкрепа навлизането на иновациите на пазара, включително посредством възлагане на обществени поръчки, разработване на стандарти и финансиране чрез заеми и дялово участие²⁰. Редица мерки за опростяване на текущата рамкова програма (РП7) вече са били въведени в началото на 2011 г., а „Хоризонт 2020“ ще въведе още по-значително опростяване.

Успоредно с това съществуващите правила на ЕС за финансиране на научноизследователска дейност и иновации вече са съсредоточени върху приоритетите на „Съюза за иновации“. Като взема предвид „Хоризонт 2020“ Комисията въвежда нови подходи с цел натрупване на опит и улесняване на безпроблемно стартиране. Такъв е случаят, например, с нов инструмент за МСП²¹, който да запълни недостига във финансирането на високорискови научни изследвания и иновации на ранен етап, да стимулира важните научни постижения и да насърчи използването на резултатите от научноизследователската и развойна дейност. В рамките на партньорствата и мостовите между промишлеността и академичната общност по програма „Мария Кюри“, които имат ясно определена цел на изграждането на връзки между академичния свят и предприятията, 50 % от предприятията, участващи в проектите, са МСП. Друг пример е подкрепата за закупуване преди търговска реализация и за възлагането на обществени поръчки на иновативни продукти и услуги. Въз основа на тези обстоятелства през 2012 и 2013 г. ще се наблюдава значително експериментиране и адаптирането на дейностите.

Политиката на сближаване след 2013 г. също така ще се насочва все повече към научните изследвания и иновациите. Свързаният с това законодателен пакет на Комисията бе приет на 6 октомври 2011 г. Сред основните отличителни белези на предложенията са по-строгите условия за използване на фондовете на ЕС в

¹⁸ COM(2011) 500 и SEC(2011) 867 и 868, 29.6.2011 г.

¹⁹ Ангажименти № 6 и № 7 на „Съюза за иновации“.

²⁰ По-специално ангажименти № 6 и № 7, но също така и № 10, № 16, № 17, № 20 и № 27 на „Съюза за иновации“.

²¹ Европейският съвет през февруари 2011 г. прикани Комисията да проучи осъществимостта на схема, подобна на тази за иновационни научни изследвания в малките предприятия (SBIR).

рамките на политиката на сближаване. По-специално подкрепата ще зависи от съществуването на национална или регионална стратегия за интелигентно специализиране, съобразена с характеристиките на успешните национални или регионални системи за научноизследователска дейност и иновации²². Освен това регионите следва да разпределят минимален дял от Европейския фонд за регионално развитие към трите приоритета за инвестиции, отнасящи се до научните изследвания и иновациите, МСП и икономиката с ниска въглеродна интензивност. Като правило минималният общ размер на средства, заделени за трите приоритета на национално равнище следва да бъде най-малко 80 % в по-развитите и преходните региони и поне 50 % в по-слабо развитите региони²³.

2.4. Работа в партньорство за решаване на предизвикателствата пред обществото

За преодоляване на разпокъсаността на усилията и бавния темп на промяната „Съюзът за иновации“ обяви Европейски партньорства за иновации (ЕПИ)²⁴, мобилизирайки заинтересованите страни в целия иновационен цикъл и в секторите около обща цел с оглед да се ускори прилагането на иновационни решения за справяне с предизвикателствата пред обществото.

През 2011 г. идеята се изпробва с пилотно Европейско партньорство за иновации „Активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве“ (АНА). Партньорството има за цел да увеличи двойно средния брой години живот в добро здраве в ЕС до 2020 г. чрез постигане на троен резултат в Европа:

- подобряване на здравното състояние и качеството на живот на европейските граждани със специално внимание към възрастните хора;
- подпомагане на дългосрочната устойчивост и ефективност на системите на здравеопазването и социалните грижи; и
- насърчаване на конкурентоспособността на промишлеността на ЕС чрез подобрена бизнес среда, която осигурява основите за растеж и разширяването на нови пазари.

Както Съветът²⁵, така и Европейският парламент²⁶ приветстваха целите на ЕПИ и подкрепиха започването на пилотния проект, за да се изпита идеята и да се прецени кой е най-добрият начин за нейното прилагане. Първата оценка на

²² Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарството, обхванати от общата стратегическа рамка, COM(2011) 615.

²³ Предложение за Регламент на Европейския парламент и Съвета относно специални разпоредби по отношение на ЕФРР и целта „Инвестиции за растеж и работни места“, COM(2011) 614.

²⁴ Ангажимент № 29 на „Съюза за иновации“.

²⁵ Европейски съвет, 4.2.2011 г.; Заключение на Съвета по конкурентоспособността, 26.10.2010 г. и 9.3.2011 г.

²⁶ Резолюция на Европейския парламент от 11.11.2010 г. и доклад от 11.5.2011 г.

управлението и процесите на АНА²⁷ заключи, че пилотният проект бе много успешен по отношение на мобилизирането на заинтересованите страни в подготвителната фаза. Оценката разясни също така как ЕПИ може да укрепи съгласуваността на нашите приоритети в областта на научните изследвания и иновациите и как може да се съсредоточи върху, рационализира и опрости нашите действия, като в същото време се посочат мерки за запълване на пропуските и ускоряване на прилагането на иновациите. Тя също така изясни, че ЕПИ не отменя или замества други съществуващи инициативи или инструменти и институционални механизми за вземане на решения.

Стратегическият план за прилагане на АНА бе публикуван през ноември 2011 г. В плана се очертават приоритетните области, включително ключовите действия за незабавно прилагане. В процес на подготовка са следните Европейски партньорства за иновации (ЕПИ): „Суровини“, за сигурни и устойчиви доставки, „Селскостопанска производителност и устойчивост“, за насърчаване на конкурентно и устойчиво земеделие, „Рационално използване на водата“ за обезпечаване на нуждите на европейските граждани, промишлеността и земеделието по отношение на този жизненоважен ресурс и „Интелигентни градове“, за намирането на решения за сериозните предизвикателства в областта на енергетиката.

2.5. Оптимизиране на социалното и териториалното сближаване

За да се гарантира участието на всички региони и за да се избегне разделение в областта на иновациите, „Съюзът за иновации“ предлага структурните фондове да се използват по-добре за научни изследвания и иновации и да се започнат пилотни дейности за иновации в социалния и публичния сектор, като същевременно социалните иновации се включват в програмите за финансиране на ЕС²⁸.

През юни 2011 г. Комисията стартира „Платформа за интелигентно специализиране“²⁹, обединяваща специалисти от университети, научноизследователски центрове, регионални органи, предприятия и служби на Комисията³⁰, за да се улесни формулирането и изпълнението на стратегии за интелигентно специализиране от страна на националните и регионалните администрации. Взаимодействията между „Хоризонт 2020“ и фондовете в рамките на политиката на сближаване ще бъдат засилени, включително чрез допълнителни мерки по „Хоризонт 2020“ за разширяване на участието, подкрепата за мрежите, обучението и съветите в областта на политиката.

През март 2011 г. Комисията постави началото на европейска инициатива в областта на социалните иновации³¹ с цел подкрепа на новаторите в тази област

²⁷ Работен документ на службите на Комисията, „Пилотното европейско партньорство за иновации относно активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве (АНА). Първи опит в управлението и процесите“, SEC(2011) 1028.

²⁸ Ангажменти № 24, № 25, № 26 и № 27 на „Съюза за иновации“.

²⁹ <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>

³⁰ Примерите включват проектите „Регионален иновационен монитор“ (<http://www.rim-europa.eu/>) и „Европейска обсерватория за кластери“ (<http://www.clusterobservatory.eu/index.html>).

³¹ www.socialinnovationeurope.eu

при създаване на нови стоки и услуги и развитие на нови работни методи, които създават социална стойност и оказват въздействие върху организации и клиенти. Инициативата помага също така в процеса на намиране на финансови средства и ноу-хау за превръщане на социалната иновация от идея в проект и дори в нов бизнес. Социалната иновация е също така един от инструментите, които присъстват в съобщението относно инициативата за бизнес със социална насоченост, прието от Комисията на 25 октомври 2011 г.³². Инициативата предлага 11 действия за подпомагане на растежа на социалното предприемачество и бизнес в Европа, като например при финансиране, приемане на законодателни рамки, етикетиране (и следователно осведоменост и видимост) и възлагане на обществени поръчки. ЕС вече финансира значими научноизследователски дейности в областта на социалните иновации чрез РП7, тъй като социалните иновации ще играят важна роля при справянето с предизвикателствата пред обществото, цел на „Хоризонт 2020“.

За по-добро разбиране на иновациите в публичния сектор Комисията подготвя първото сравнително проучване на публичния сектор в областта на иновациите, което ще стартира през 2012 г. Публичният сектор трябва да възприема иновациите и да дава пример. Правителствата трябва да заемат активна позиция в насърчаването на иновациите и да работят с предприемачески дух, за да предлагат повече и по-добри услуги и инфраструктури за гражданите и предприятията, като същевременно повишават ефективността на разходите. За тази цел публичният сектор трябва да се откаже от ролята си единствено на покровител на научноизследователската и развойна дейност и да прехвърли покупателната си способност към повишаване на търсенето на иновации. Многобройни и разнообразни са европейските идеи и добри примери на всички административни нива.

Все още не са проведени консултации със социалните партньори как икономиката, основана на знанието, може да обхване всички нива на заетост и всички сектори³³.

3. УКРЕПВАНЕ НА БАЗАТА ОТ ЗНАНИЯ В ЕВРОПА И НАМАЛЯВАНЕ НА РАЗПОКЪСАНОСТТА

3.1. Привличане на най-талантливите в Европа

За да се осигури достатъчна наличност на висококвалифицирани работници, инициативата „Съюз за иновации“ трябва да предлага на научните изследователи по-привлекателна кариера и да премахва пречките пред тяхната мобилност между различните сектори и държави. Прогнозите сочат, че до 2020 г. търсенето на висококвалифицирани служители в Европа ще нарасне с почти 16 милиона³⁴.

³² Съобщение на Комисията относно инициатива за социално насочен бизнес, SEC(2011) 1278.

³³ Ангажимент № 28 на „Съюза за иновации“.

³⁴ Работен документ на Комисията относно последните промени в системите за висше образование в Европа, SEC(2011) 1063, стр. 30.

Системите за образование и обучение са отправната точка. През септември 2011 г.³⁵ Комисията представи стратегия за реформи с цел модернизирание на висшето образование, включително чрез увеличаване броя на дипломираните; подобряване на качеството на преподаване, адаптиране на учебните програми и предлагане на образователни програми, съответстващи на променящите се нужди на икономиката като цяло; обучение на повече научни работници; и подобряване на връзките между сферите на научните изследвания, образованието и иновациите.

Научните изследователи са в центъра на основаната на знания икономика. ЕС се нуждае от около един милион нови работни места за научни работници, за да постигне целта от 3 % интензивност на научноизследователската и развойна дейност, предимно в частния сектор. Държавите-членки бяха призовани да разработят национални стратегии за обучение на достатъчен брой научни работници, които да отговарят на националните им цели в областта на научноизследователската и развойна дейност и за насърчаване на по-атрактивни условия на работа³⁶. Комисията ще наблюдава отблизо случващото се и ще даде първа оценка на напредъка през пролетта на 2012 г.

За да може ЕС да привлече талантиливите хора от трети държави, през 2012 г. Комисията ще изготви мониторингов доклад за прилагането на Директивата за въвеждане на научни визи³⁷. Неотдавнашно проучване показва, че има значително увеличение в броя на разрешителни, издадени по силата на тази директива: от 239 през 2007 г. до 3713 през 2010 г. Въпреки това, използването ѝ остава относително слабо и концентрирано в шест държави-членки.

За да могат студентите и научните работници да направят информиран избор за образование или работа, за да могат институциите да определят и развият предимствата си и за да се подкрепи политиката при разработването на ефективни стратегии за образование, научни изследвания и иновации, през 2012 г. Комисията ще започне инициатива за осъществяване на многоаспектна система за класиране на университетите чрез потребителски оценки³⁸ и инструмент за прозрачност при предоставяне на информация, като първите резултати от тях се очакват през 2013 г.

За да подкрепи сътрудничество между бизнес средите и академичния свят за преодоляване на недостига на новаторски умения, през 2011 г. Комисията започна пилотния проект за „съюзи на знанието“³⁹. От общо 94 получени предложения бяха избрани три проекта, насочени към създаването на нови учебни програми и курсове, разработващи иновативни начини за образование и обучение. Те ще помогнат на университетите да станат по-модерни чрез промяна към интердисциплинарност, предприемачество и по-стабилни бизнес партньорства. Тези пилотни проекти ще предоставят полезна информация за програмата „Еразъм за всички“ след 2013 г.

³⁵ Съобщение на Комисията относно програма за модернизирание на системите за висше образование в Европа, COM(2011) 567.

³⁶ Ангажимент № 1 на „Съюза за иновации“.

³⁷ Ангажимент № 30 на „Съюза за иновации“.

³⁸ Ангажимент № 2 на „Съюза за иновации“.

³⁹ Пак там.

3.2. Изграждане на Европейското изследователско пространство

От особена важност е постигането на добре работещо Европейско научноизследователско пространство (ЕИП), в което да има свободно движение на научни работници, научни знания и технологии⁴⁰. Недостатъчното сътрудничество и координация, съчетани с различни системни неуспехи, доведоха до незадоволителни резултати в европейската система за научни изследвания като цяло. Освен засилване на сътрудничеството и координацията Европейското научноизследователско пространство ще насърчи конкуренцията, което от своя страна ще доведе до постижения.

Съгласно заключенията на Европейския съвет от 4 февруари 2011 г. държавите-членки поемат задължението да осъществят Европейското изследователско пространство до 2014 г. Понастоящем се провежда консултация със заинтересованите страни във връзка с рамката на Европейското научноизследователско пространство и съпътстващите мерки за премахване на пречките пред мобилността и трансграничното сътрудничество, които ще бъдат предложени през 2012 г.⁴¹. Общата цел на рамката на Европейското научноизследователско пространство е да се подобри съгласуваността и съвместимостта на научноизследователските политики, програми и дейности на всички държави-членки и ЕС.

Темите, които трябва да бъдат взети предвид при разработването на рамката, включват качеството на обучението по докторските програми, мобилността на научните работници, трансграничната дейност на научноизследователските организации, разпространението, предаването и използването на резултатите от научни изследвания, научноизследователските инфраструктури и съгласуваността на стратегиите и действията в областта на международното сътрудничество⁴².

Прилагат се няколко инициативи и инструменти на ЕС с оглед решаване на различните проблеми от ключово значение за подобряване на кариерите и мобилността на научните работници.

- a) за да се гарантира, че повече кандидати за докторска степен са по-добре обучени и притежават уменията да се приспособяват и работят по-лесно в различните държави, дисциплини и сектори на заетост, Комисията предложи Принципи за иновативно обучение на докторанти в Европа⁴³. Тези принципи предоставят рамка, основаваща се на най-добрите съществуващи практики⁴⁴. те представляват насоки за финансиране на европейско и национално обучение на научни работници, като в същото време се запазва гъвкавостта и автономността на институциите и

⁴⁰ Ангажимент № 4 на „Съюза за иновации“.

⁴¹ http://ec.europa.eu/research/era/consultation/era_consultation_en.htm

⁴² Виж документа, придружаващ консултацията с обществеността относно рамката на Европейското изследователско пространство: http://ec.europa.eu/research/consultations/era/consultation_era.pdf

⁴³ Виж: COM(2011) 567.

⁴⁴ Те отразяват принципите на Европейската асоциация на университетите, приети в Залцбург, добрите практики в държавите-членки и действията по програма „Мария Кюри“.

докторантите. За да се подобри качеството на обучението по докторските програми в Европа, Комисията започна в рамките на дейностите по програма „Мария Кюри“ две нови инициативи за новаторски учебни планове: „Европейски докторантури в областта на промишлеността“ и „Иновативни докторантски програми“;

- б) За да се подобри съпоставимостта на структурите за професионално развитие в различните сектори и държави, както и за да се улесни мобилността между университетите, промишлеността и другите сфери на трудова заетост, Комисията популяризира Европейска рамка за научноизследователски кариери. Тя предоставя информация на изследователите и работодателите за уменията, които научните работници следва да притежават на четири различни етапа от своята кариера⁴⁵. За разпространяване на най-добрите практики в сферата на обучението и професионалното развитие на научните работници механизмът за съфинансиране „Мария Кюри“ е подкрепил досега 81 програми на регионално, национално и международно ниво. Първите резултати показват приемане на стандартите за високо качество в кариерата на научните работници и условията за наемане на работа.
- в) За да подкрепи привлекателността на професията на научния работник и да улесни мобилността, Комисията предоставя насоки за университети и работодатели, желаещи да създадат Европейски фонд за допълнително пенсионно осигуряване на научните работници. Фондът ще насърчи трудовата мобилност, тъй като научните работници ще могат по-лесно да вземат допълнителните си пенсионни активи при започването на нова работа в друга държава. Заинтересованите работодатели следва да бъдат в състояние да учредят през 2012 г. консорциуми с фондове, които се очаква да влязат в действие през 2013 г.
- г) като първа стъпка към гарантиране на по-открити и прозрачни процедури за набиране на научни работници службите на Комисията разработиха в тясно сътрудничество с държавите-членки обща стратегия⁴⁶, целяща увеличаване на публикуването на свободните работни места за научни работници на портала EURAXESS Jobs⁴⁷. Държавите-членки следва да увеличат усилията си, за да гарантират, че всички финансирани с публични средства места за научни работници се обявяват открито в интернет и учрежденията прилагат отворени процедури за наемане на работа.

Авангардните научни изследвания и иновациите изискват също научноизследователски инфраструктури на световно ниво. Инициативата „Съюз за иновации“ има за цел до 2015 г. да стартира или завърши изграждането на 60 % от приоритетните европейски научноизследователски инфраструктури, набелязани от Европейския стратегически форум за

⁴⁵ R1) изследовател на първи етап; R2) признат изследовател, R3) доказан изследовател и R4) водещ изследовател.

⁴⁶ Стратегията за работните места беше одобрена от управляващата група за човешките ресурси и мобилност на Европейското изследователско пространство през ноември 2010 г.

⁴⁷ <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/jobs/index>

научноизследователски инфраструктури (ESFRI)⁴⁸. От 48 приоритетни проекта 10 са в етап на изпълнение, а още 16 са близо до етапа на изпълнение, т.е. до края на 2012 г. ще бъде достигнат целевият показател от 54 %.

Рамковата програма за научни изследвания подкрепя подготвителната фаза на всички проекти на ESFRI и в по-ограничен обхват техните етапи на изпълнение. Понастоящем се мобилизират структурните фондове за приключване на етапа на изграждане на приоритетните научноизследователски инфраструктури. Например, 236 млн. EUR от структурните фондове се използват за изграждане на експериментални лазерни съоръжения в Чешката република по проекта ELI. Комисията също така предостави препоръки на Румъния и Унгария как да използват структурните фондове за изграждане на другите части от проекта ELI в тези държави.

Изследователските инфраструктури на ESFRI са отличен пример за сътрудничество и обединяване на ресурсите на ЕС и неговите държави-членки по проекти от общ европейски интерес.

Комисията също така подпомага държавите-членки при използването на Европейския консорциум за научноизследователска инфраструктура (ERIC) като правна рамка за създаване на паневропейски научноизследователски инфраструктури. Първият ERIC е бил възложен през март 2011 г. за съоръжение за изследване на здравето, остаряването и пенсионирането в Европа (SHARE), което ще допринесе за по-доброто разбиране на въздействието на застаряването върху европейските общества.

3.3. Европейският институт за иновации и технологии — модел за управление на иновациите в Европа

С цел по-добро интегриране на иновационния цикъл Европейският институт за иновации и технологии (EIT) обединява институции за висше образование, изследователски организации и компании в нови видове партньорства — общности за знание и иновации (KIC) в областите на устойчива енергетика (*InnoEnergy KIC*), приспособяването към изменението на климата и смекчаване на последиците (*Climate-KIC*) и бъдещо информационно и комуникационно общество (*EIT ICT Labs*).

Първите резултати вече са видими по отношение на започване на бизнес (пет предприятия от януари 2011 г.) и първо обучение за магистърска степен с подкрепата на EIT, организирано от InnoEnergy KIC, с участието на 155 студенти. До края на 2011 г. Комисията ще приеме стратегическата програма за иновации, разработена от EIT⁴⁹. Тя ще се съсредоточи върху консолидирането на съществуващите три общности за знание и иновации и до постепенното създаване на нови такива, свързани с основни предизвикателства пред обществото в съответствие с целите на „Хоризонт 2020“.

⁴⁸ Ангажимент № 5 на „Съюза за иновации“.

⁴⁹ Ангажимент № 9 на „Съюза за иновации“.

4. ПЪТЯТ НА ДОБРИТЕ ИДЕИ ДО ПАЗАРА

Предприятията са в основата на нововъведенията, тъй като те откриват пазарните възможности и разработват идеи за новаторски решения, за да може да се възползват от тези възможности. Въпреки това европейските предприемачи са изправени пред редица пречки и неблагоприятни рамкови условия по пътя на дадена идея до пазара. „Съюзът за иновации“ има за цел систематично да премахва тези пречки и да създава единен пазар за иновации.

Европа се нуждае от по-добре балансиран набор от политики в областта на търсенето и предлагането⁵⁰ с по-бързо и модернизирано разработване на стандарти, по-достъпни патенти, повече обществените поръчки за иновативни продукти и услуги, по-добър достъп до капитала и истински европейски пазар, основан на знанието.

През 2011 г. това са били приоритетите за действие на Комисията, като е постигнат значителен напредък с вече приетите от Комисията предложения за единна патентна защита и разработване на стандарти. Два ангажимента в тази област изостават от графика: преглед на регулаторната рамка в ключови области, като се започне от свързаните с екологичните иновации, и план за действие в сферата на екологичните иновации⁵¹, който ще бъде представен през декември 2011 г.

4.1. Подобряване на достъпа до финансиране

Намирането на подходящи инвеститори представлява, особено за младите и изцяло основани на знанието фирми, решаваща стъпка към стратегическо разширяването на бизнес дейностите. Като инвеститори често се включват публичните органи, които намаляват рисковете, свързани с иновациите чрез схеми за помощ, или частни инвеститори на рисков капитал, които предоставят на новообразувани предприятия парична инжекция в замяна на дялово участие.

Инвестициите на рисков капитал в САЩ, като дял от БВП, са четири пъти по-големи от тези в ЕС. Освен това инвестициите в Европа са прекалено разхвърляни, тъй като европейските фондове за рисков капитал влагат в два пъти повече дружества, отколкото това правят техните колеги от САЩ⁵². Комисията възнамерява да представи до края на годината инициатива за нов европейски режим за рисков капитал, който ще позволи на фондовете за рисков капитал да набират капитал във всички 27 държави-членки въз основа на единна регистрация⁵³. Тя ще се опита също така да премахне всякакво данъчно третиране, което е неблагоприятно за трансграничните инвестиции на рисков капитал, и да намали административната тежест. Това ще бъде част от по-

⁵⁰ Вж. също „Инициатива за водещия пазар“: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/lead-market-initiative/final-eval_en.htm

⁵¹ Ангажименти № 15 и 18 на „Съюза за иновации“.

⁵² KELLY R. (2011): „Резултати и перспективи на Европейския фонд за рисков капитал, Европейския инвестиционен фонд“; Работен документ 2011/9, Изследвания и анализ на пазара, Европейски инвестиционен фонд.

⁵³ Ангажимент № 11 на „Съюза за иновации“.

широкия план за действие на Комисията за подобряване на достъпа на МСП до финансиране.

Освен това Комисията е назначила за председател на експертна група председателя на Британската асоциация на бизнес ангелите. Експертната група е натоварена с изготвянето на препоръки за насърчаване на трансграничното сътрудничество между фирми, занимаващи се с иновации, и подходящите инвеститори⁵⁴. Заключениеята ѝ ще бъдат представени през 2012 г.

Настоящият инструмент за финансиране с поделение на риска (ИФПР)⁵⁵ и финансовите инструменти по Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (2007—2013 г.) доведоха до значително увеличаване на частното финансиране, като обхватът му ще бъде разширен в „Хоризонт 2020“ и програмата за конкурентоспособност на бизнеса и МСП за периода 2014—2020 г.⁵⁶.

В съответствие с общата цел на Комисията за „по-малка и по-добра“ държавна помощ последните намаляват спрямо БВП, като в същото време тези за научноизследователска и развойна дейност и иновации продължават стабилно да се увеличават и понастоящем обхващат почти една десета от публичните разходи в тази област. През август Комисията направи равностметка на функционирането на рамката, контролираща държавните помощи в тази област⁵⁷. Следващата стъпка са мащабни консултации за подпомагане на подготовката на преразглеждането на сегашната рамка през 2013 г.

4.2. Защита и повишаване на стойността на интелектуалната собственост и насърчаване на творчеството

Като се има предвид цената и сложността на патентоването в Европа, една от целите на „Съюза за иновации“ е първите патенти на ЕС да бъдат издадени през 2014 г.⁵⁸ а прилагането на правата върху интелектуалната собственост за иновационни продукти и услуги да бъде насърчавано⁵⁹. За да постигне стратегически и балансиран подход към политиките, влияещи върху активите на интелектуалната собственост, през май 2011 г. Комисията прие проект за изграждането на единен пазар на интелектуалната собственост⁶⁰.

⁵⁴ Ангажимент № 12 на „Съюза за иновации“.

⁵⁵ ИФПР е създаден през средата на 2007 г. като новаторски инструмент за финансиране на дългове в рамките на РП7.

⁵⁶ Ангажимент № 10 на „Съюза за иновации“.

⁵⁷ Ангажимент № 13 на „Съюза за иновации“. Работен документ на службите на Комисията „Междинен преглед на рамката за научноизследователска и развойна дейност и иновации“, 10.8.2011 г.

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/rdi_mid_term_review_en.pdf

⁵⁸ Ангажимент № 14 на „Съюза за иновации“.

⁵⁹ Вж. също заключенията на Европейския съвет от 4 февруари 2011 г. във връзка с покана към Комисията да проучи възможностите за разработване на инструмент, свързан с правата върху интелектуалната собственост, който да повиши стойността им.

⁶⁰ Съобщение на Комисията „Единен пазар за правата върху интелектуална собственост“ COM(2011) 287 окончателен.

След като държавите-членки не постигнаха съгласие относно единен патент на ЕС, през март 2011 г. Комисията изготви пакет от законодателни предложения за единна патентна защита за по-малка териториална област⁶¹. Той беше изготвен в отговор на искане на група от 25 държави-членки, избрали да работят заедно посредством засилено сътрудничество с цел преодоляване на десетилетната политическа безизходица около създаването на единен патент. Предложеният законодателен пакет ще е от полза за всички европейски фирми, тъй като намалява разходите за патентоване в Европа с до 80 %. Докато разходите (включително за превод) за патентна защита в целия Европейски съюз в момента е възможно да възлязат на 32 000 EUR, след изтичане на преходния период те биха намалели до 680 EUR за европейски патент с общ ефект в 25 държави-членки. Политическото споразумение трябва бъде постигнато преди средата на 2012 г.

В отговор на покана от Европейския съвет Комисията проучи редица варианти за инструмент за остойностяване на правата върху интелектуалната собственост на ниво ЕС, за да се улесни създаването на истински основан на знанието европейски пазар в областта на патентите и лицензите⁶². През 2011 г. количественото определяне на недостатъчно използвани патенти в Европа, техният новаторски потенциал, както и силните и слабите страни на редица потенциални инициативи, включително създаването на финансов пазар за правата върху интелектуалната собственост, бяха проучени от експертна група и едно изследване. Заключениета ще бъдат публикувани до края на годината⁶³. Въз основа на тези данни Комисията планира през 2012 г. да започне разговори с държавите-членки за съгласуване на по-нататъшните действия.

„Съюзът за иновации“ се стреми да придаде по-широк смисъл на понятието иновации, включващ нови бизнес модели, дизайн и творчески дух, както и иновации в сферата на услугите. Това изисква нови политики и инструменти, специално насочени към използването на творческия потенциал на Европа. През декември 2011 г. Европейската комисия ще учреди Европейски алианс на творческите индустрии⁶⁴, междусекторна политическа инициатива, която ще засили диалога между национални и регионални компетентни органи в тази област за изпробване на нови инструменти и привличане на по-голяма и по-добра подкрепа за творческите индустрии и другите промишлености, облагодетелствани от творческите индустрии.

Търсенето на продукти, открояващи се с леснота на използване и привлекателност, нараства. Комисията учреди Съвет за лидерство за

⁶¹ Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно осъществяване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна защита и предложение за Регламент на Съвета относно приложимите разпоредби за превод, COM (2011) 215 и 216 окончателен.

⁶² Ангажимент № 22 на „Съюза за иновации“.

⁶³ Предстоящи доклади на експертната група и от изследването: http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.htm

⁶⁴ Ангажимент № 19 на „Съюза за иновации“.

европейския дизайн⁶⁵, който ще направи предложения за засилване на ролята на дизайна за европейските политики за иновации⁶⁶.

4.3. Ускоряване и модернизиране на разработването на стандарти

За насърчаване на иновациите в бързоразвиващите се пазари от значение са приетите своевременно общи европейски и международни стандарти. През юни 2011 г. Комисията представи пакет за стандартизация⁶⁷, за модернизиране на европейското законодателство и политики в областта на стандартизацията пред настоящите и бъдещи предизвикателства.

Процесите за разработване на стандарти ще бъдат ускорени с 50 %, така че да се реагира по-добре на нуждите, придружаващи бързия технологичен напредък. За да може тази цел да се изпълни до 2020 г., понастоящем Комисията и европейските органи по стандартизация обсъждат показателите за постигнати резултати. Определянето на приоритети в годишна работна програма и прогнозните проучвания най-добре ще очертаят нуждите от стандартизация. Освен това пакетът ще включва лесен и бърз начин за признаване на световно установени стандарти за ИКТ, което става все по-важно, например, за европейските възложители на обществени поръчки. До 2013 г. Комисията ще започне независим преглед на европейската система за стандартизация. Също така тя продължава да работи за по-добро интегриране на стандартизацията в Рамковата програма за научни изследвания⁶⁸.

4.4. Използване на държавния бюджет за иновации

С оценяван дял от БВП на ЕС от 19,4 % за 2009 г.⁶⁹ обществените поръчки имат огромен потенциал да въведат иновациите на пазара, да увеличат ефекта на водещите потребители и катализатори и по този начин да предоставят на фирмите, работещи в областта на иновациите, известна преднина на световните пазари. Този потенциал обаче не се използва достатъчно в Европейския съюз. Според неотдавнашна оценка⁷⁰ само 22 % от анкетираните възлагачи органи посочват, че включват иновациите в стратегията и процедурите си за поръчки.

Предложението на Комисията държавите-членки и регионите да заделят целеви бюджети за възлагането на обществени поръчки за иновационни продукти и услуги не бе възприето от Съвета, въпреки че предложената цел, 10 млрд. EUR годишно⁷¹, ще представлява скромните 0,44 % от всички обществени поръчки в Европа. Все пак са предприети някои действия. Испания, например, въведе 3 % квота за възлагането на обществени поръчки за иновационни продукти и услуги съгласно закона си за обществените поръчки от 8 юли 2011 г.

⁶⁵ Вж. членове: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/design-creativity/edii_en.htm

⁶⁶ Ангажимент № 19 на „Съюза за иновации“.

⁶⁷ Съобщение на Комисията относно стратегическа визия за европейските стандарти и предложение за Регламент относно европейската стандартизация, COM(2011) 311 и 315 окончателен.

⁶⁸ Ангажимент № 16 на „Съюза за иновации“.

⁶⁹ Европейска комисия (2010 г.): Показатели за обществени поръчки 2009 г. http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/indicators2009_en.pdf

⁷⁰ Доклад за оценка, SEC(2011) 853, юни 2011 г.

⁷¹ Ангажимент № 17 на „Съюза за иновации“.

С цел да реагира по-ефективно на тези предизвикателства през декември 2011 г. Комисията ще представи своите предложения за преразглеждане на правото на ЕС относно обществените поръчки, което трябва да улесни поръчките за иновационни продукти и услуги, както и трансграничните съвместни обществени поръчки.

Успоредно с това Комисията е започнала също така пилотни проекти за транснационално сътрудничество при възлагането на обществени поръчки за иновационни продукти и услуги. Тези проекти заедно с проучване за възможността за реализация ще подготвят почвата за увеличаване и прецизиране на бъдещата подкрепа на равнище ЕС, особено в „Хоризонт 2020“, което ще помогне на държавите-членки да обединят своите финансови и човешки ресурси за разгръщане на потенциала на публичното търсене на иновационни решения.

5. ДА ИЗПОЛЗВАМЕ МЕЖДУНАРОДНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ПОДКРЕПА НА НАШИТЕ ПОЛИТИКИ

В днешно време конкуренцията все повече засяга знанията и иновациите. Конкурентите на Европа са предприели стратегически стъпки в тази насока, като иновациите са на предна позиция в списъците на националните им приоритети⁷².

Една от амбициите на „Съюза за иновации“ е ЕС и държавите-членки да се отнасят към сътрудничеството с трети страни в научната сфера като към въпрос от общ интерес и да разработват общи стратегии⁷³.

В съответствие с тези ангажименти ЕС и държавите-членки са разработили три пилотни инициативи (с Индия, Китай и САЩ) в рамките на *Стратегическия форум за международно научно и технологично сътрудничество (SFIC)*.

Съвместна инициатива на ЕС и държавите-членки цели да повиши привлекателността на Европа, особено спрямо САЩ, като дестинация за научноизследователска дейност. Привличането на най-талантливите от САЩ към Европа, предлагайки им високи постижения и използване на модерните европейски технологични центрове, би трябвало да компенсира трансатлантическата мобилност.

Изготвя се програма за стратегическа научноизследователска дейност и иновации, която ще насърчи съществуващото двустранно сътрудничество с Индия в областта на науката и технологиите. Основен елемент е създаването на силни връзки между водещи европейски и индийски центрове за развитието на жизнеспособни и иновационни решения на предизвикателствата пред

⁷² САЩ: <http://www.compete.org/about-us/initiatives/>
http://www.nsf.gov/about/performance/strategic_plan.jsp
Китай: <http://www.most.gov.cn/eng/index.htm>
Индия: http://www.dst.gov.in/whats_new/press-release10/pib_10-3-2010.htm

⁷³ Ангажимент № 31 на „Съюза за иновации“.

обществото в области като водите, биомасата, енергетиката или здравеопазването.

Понастоящем се идентифицират общите приоритети за ЕС и държавите-членки за по-координирано многостранно сътрудничество с Китай и подобряване на оперативната съвместимост на двустранните програми, схемите за финансиране и правилата (включително по въпросите на правата върху интелектуалната собственост).

Пилотните инициативи, изградени върху новото стратегическо партньорство на ЕС и държавите-членки, ще подобрят стратегическото сътрудничество с ключови държави партньори и ще облагодетелстват европейските изследвания и иновациите на международната сцена.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И СЛЕДВАЩИ СЪПКИ

През 2011 г. научноизследователската дейност и иновациите бяха важни теми в много обсъждания между заинтересованите институции. Предприети бяха конкретни действия, а различни предложения са или ще бъдат в скоро време поставени за обсъждане. Предложението за „Хоризонт 2020“ обхваща „Съюза за иновации“ и ще бъде ключов инструмент за прилагане на ангажиментите му.

От 34 ангажимента два не са изпълнени: целеви бюджети за обществени поръчки за иновационни продукти и услуги на национално равнище и консултации със социалните партньори относно доближаване на икономиката, основана на знанието, до всички нива на заетост на равнище ЕС. Още две действия са забавени: преглед на регулаторната рамка и план за действие относно екологичните иновации. Комисията ще увеличи усилията си за своевременно стартиране на закъснелите дейности и призовава държавите-членки да увеличат усилията си за стимулиране на търсенето на иновативни решения чрез обществени поръчки.

„Съюзът за иновации“ е изграден около три различни движещи сили. Първата е законодателната реформа, включваща въвеждането на нова европейска рамка за научноизследователска дейност и иновации. Впечатляващи усилия бяха положени на равнище ЕС за ускоряване на реформите в областта на иновациите. Въз основа на обширни консултации със заинтересованите страни Комисията ще направи всичките шест законодателни предложения, обявени в „Съюза за иновации“⁷⁴. Европейският парламент и държавите-членки са приканени да се заемат решително с настоящите и очаквани законодателни предложения, които целят насърчаване на иновациите.

Втората движеща сила са участниците на равнище ЕС, изпитващи и прилагащи новите инструменти и понятия за иновация. Те допълват първата движеща сила, като се фокусират върху новите форми на иновациите (като социалните иновации) или новите начини за сътрудничество (като европейските

⁷⁴ „Хоризонт 2020“, новата политика на сближаване, реформата на законодателството в областта на обществените поръчки, новия режим за рисков капитал, пакета за стандартизация и законодателните предложения за единна патентна защита.

партньорства за иновации). Това са начините да се запазят челните позиции в областта на иновациите и да се наблюдава отблизо развитието на иновациите. През 2011 г. имаше много пилотни проекти и проучвания за възможността за реализация, като през 2012 г. действията ще продължат.

Успехът на „Съюза за иновации“ ще зависи от степента, в която той може да създаде действия на национално и регионално равнище. Преразглеждането на националните програми за реформа е добра отправна точка за сериозна движеща сила на иновациите, но ще донесе резултати само ако мерките се прилагат последователно. Държавите-членки на ЕС са поканени да положат повече усилия за даване на приоритетна позиция на инвестициите в научноизследователската дейност и иновациите и да изпълнят политическите си ангажменти, поети през 2011 г., особено във връзка с осъществяването на реформи, целящи стимулиране на ефективността на системите им за научни изследвания и иновации и подобряване на използването на структурните фондове за научноизследователска дейност и иновации⁷⁵.

През 2012 г. Комисията ще продължи да прилага „Съюза за иновации“, най-вече чрез представянето на останалите му две инициативи, предвидени за дадената година, а именно предложението за рамка за Европейското научноизследователско пространство и нов основен показател⁷⁶. Също така тя ще представи външна оценка, извършена от новосъздадения Европейски консултативен съвет за научноизследователска дейност и иновации.

Заедно с изготвяните в момента мерки в областта на политиката за иновации Комисията ще направи преглед на текущите подходи към иновациите в други политики на ЕС и ще предложи стратегии за включване на иновациите във всичките му политики.

⁷⁵ Заключение на Европейския съвет, 4.2.2011 г.

⁷⁶ Дял на бързо развиващи се новаторски фирми в икономиката; понастоящем резултатите от първото събиране на данни се обсъждат между държавите-членки. Второто събиране на данни ще бъде осъществено през 2012 г.

Приложение: Напредък по ангажиментите на „Съюза за иновации“ през 2011 г.

Повече информация за всеки ангажимент: <http://i3s.ec.europa.eu/home.html>

	Ангажимент на „Съюза за иновации“	Краен срок	Напредък
1	Разработване на национални стратегии за обучение на достатъчен брой научни работници	2011 г.	В етап на разработване
2	Изпитване на осъществимостта на независимо класиране на университети Създаване на „съюзи на знанията“ между бизнес средите и академичния свят	2011 г.	В етап на разработване
3	Предложение за интегрирана рамка за електронни умения	2011 г.	В етап на разработване
4	Предложение за рамка на Европейското изследователско пространство и съпътстващи мерки	2012 г.	В етап на разработване
5	Изграждане на приоритетните европейски научноизследователски инфраструктури	2015 г. —60 %	В етап на разработване
6	Опростяване и съсредоточаване на бъдещите програми на ЕС за научноизследователска дейност и иновации върху целите на „Съюза за иновации“	2011 г.	В етап на разработване
7	Осигуряване на по-осезаемо участие на МСП в бъдещите програми на ЕС в областта на научноизследователската дейност и иновациите		В етап на разработване
8	Укрепване на научната основа за създаването на политики посредством своя Съвместен изследователски център Създаване на Форум на дейностите, ориентирани към развитието в бъдещето		В етап на разработване
9	Разработване на стратегическа програма на ЕИТ	средата на 2011 г.	В етап на разработване
10	Създаване на финансови инструменти на равнище ЕС за привличане на частно финансиране	2014 г.	В етап на разработване
11	Гарантиране на функционирането на трансгранични фондове за рисков капитал	2012 г.	В етап на разработване
12	Укрепване на трансграничното свързване на фирми в областта на иновациите с инвеститори		В етап на разработване

13	Преглед на рамката за държавни помощи в областта на научноизследователската и развойна дейност и иновациите	2011 г.	В етап на разработване
14	Патент на ЕС	2014 г.	В етап на разработване
15	Преглед на регулаторната рамка в ключови области	Стартиране през 2011 г.	Забавено
16	Ускоряване и модернизиране на разработването на стандарти	началото на 2011 г.	В етап на разработване
17	Заделяне на целеви средства от националния бюджет за обществени поръчки за иновации	стартиране през 2011 г.	Не е изпълнено
	Създаване на механизъм за подкрепа на равнище ЕС и улесняване на съвместните поръчки		В етап на разработване
18	Представяне на план за действие в областта на екологичните иновации	началото на 2011 г.	Забавено
19	Учредяване на Съвет за лидерство за европейския дизайн	2011 г.	В етап на разработване
	Учредяване на Европейски алианс на творческите индустрии		В етап на разработване
20	Насърчаване на открития достъп; подкрепа за развитието на интелигентни информационни услуги в областта на научните изследвания		В етап на разработване
21	Улесняване на научноизследователската дейност, извършвана в сътрудничество, и обмяната на знания		В етап на разработване
22	Изграждане на европейски пазар, основан на знанието, за патентите и лицензите	2011 г.	В етап на разработване
23	Закрила срещу използването на правата върху интелектуалната собственост за цели, свързани с нелоялна конкуренция		В етап на разработване
24/ 25	Подобряване на начина за използване на структурните фондове за научноизследователска дейност и иновации	Стартиране през 2010 г. Създаване на платформа до 2012 г.	В етап на разработване

26	Стартиране на пилотен проект в областта на социалните иновации; насърчаване на социалните иновации посредством Европейския социален фонд		В етап на разработване
27	Подкрепа на научноизследователска програма, засягаща публичния сектор и социалните иновации	Стартиране през 2011 г.	В етап на разработване
	Пилотно сравнително проучване на иновациите в публичния сектор		
28	Консултации със социални партньори за взаимодействието между икономиката, основана на знанието, и пазара на труда		Неизпълнени
29	Пилотни и настоящи предложения за европейските партньорства в областта на иновациите	2011 г.	В етап на разработване
30	Въвеждане на интегрирани политики за привличане на водещи в областта си таланти	2012 г.	В етап на разработване
31	Разработване на общи за ЕС и държавите-членки приоритети и подходи за научно сътрудничество с трети страни	2012 г.	В етап на разработване
32	Развитие на световни научноизследователски инфраструктури	2012 г.	В етап на разработване
33	Самооценка на националните системи за научноизследователска дейност и иновации и идентифициране на предизвикателствата и реформите		В етап на разработване
34	Разработване на показател за дела на иновациите в икономиката		В етап на разработване
	Наблюдение на напредъка с използване на сравнителния анализ на научноизследователската дейност и иновациите		